

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLAY” din Cluj-Napoca
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

Școala doctorală „Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran”

**Slujirea pastorală a credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire
în cadrul misiunii Bisericii**

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

Prof. Îndrumător:

Pr. prof. univ. dr. Valer Bel

Doctorand:

Pr. Adrian Petrescu

Cluj-Napoca

2021

Cuprins

Introducere	6
Capitolul I – Filantropia și slujirea socială a Bisericii	20
I.1. Filantropia Sfintei Treimi, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a apostolilor și a creștinilor	20
I.2. Omul, ființă socială.....	34
I.2.1. Omul în relație cu Dumnezeu și semenii	34
I.2.2. Valoarea teologică a solidarității umane.....	36
I.3. Filantropia – datorie creștină	39
I.3.1. Iubirea aproapelui în credința creștină.....	39
I.3.2. Slujirea aproapelui în teologia ortodoxă.....	47
I.3.3. Iubirea creștină și mila	48
I.3.4. „Filantropie” și „Agape”	53
I.3.5. Omul creat pentru slujire	56
Capitolul II – Filantropia – datorie creștină	60
II.1. Valoarea și actualitatea operei sociale	60
II.1.1. Filantropia creștină și diaconia în tradiția Bisericii – exemplificată prin slujirea Sfântului Vasile cel Mare.....	60
II.1.2. Sfântul Vasile cel Mare - promotorul activității sociale din primele veacuri.....	69
II.1.3. Dreptatea socială în viziunea Sfântului Vasile cel Mare.....	73
II.1.4. Vasiliada – modalitate de manifestare a iubirii și ajutorării aproapelui.....	80
II.1.5. Forme de ajutorare în cadrul complexului social „Vasiliada”.....	85
II.1.6. „Vasiliada”, model de organizare și slujire pentru comunitățile ortodoxe ale persoanele cu deficiențe.....	97
Capitolul III – Slujirea pastorală a credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire	101
III.1. „Deficient” și „Eficient”	101
III.2. Cultura deficienților de auz și vorbire	107
III.2.1. Formarea limbajului mimico-gestual laic	107
III.2.2. Comunități și asociații laice ale deficienților de auz și vorbire	115
III.3. Limbajul mimico-gestual religios	117
III.3.1. Comunități religioase ale deficienților de auz și vorbire în lume	117
III.3.2. Limbajul mimico-gestual religios românesc	118

III.3.3 Comunități ortodoxe ale deficienților de auz și vorbire în România	132
III.4. Parohia Ortodoxă a Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului”	134
III.4.1. Specificul parohiei, Modul de slujire în limbajul mimico-gestual.....	134
Concluzii	140
Anexe	147
1 - Hotărârea Sfântului Sinod nr. 515/16.02.1999	147
2 - Anexă la Hotărârea Sfântului Sinod nr. 515/16.02.1999.....	148
3 - Actele de înființare ale Capelei cu hramul „Bunavestire”, din cadrul Liceului teologic pentru deficienți de auz din Cluj-Napoca.	149
4 - Capela cu hramul „Bunavestire”, din cadrul Liceului teologic pentru deficienți de auz din Cluj-Napoca	150
5 - Articol publicat în Cartea Omagială Liceul pentru deficienți de auz Cluj-Napoca, 120 de ani de tradiție.....	151
6 - Binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Arhiepiscop Bartolomeu pentru a urma cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță Filoftea” din Pitești, Modulul „Slujire prin limbaj mimico-gestual.”.....	153
7 - Aprobarea programului religios pentru acomodarea persoanelor deficiente de auz și vorbire din Cluj-Napoca, cu slujbele Bisericii.....	154
8 - Act care dovedește activitatea misionară în cadrul comunității deficienților de auz și vorbire din Cluj-Napoca.	155
9 - Act care dovedește dorința credincioșilor deficienți de auz și vorbire de a se constitui într-o parohie proprie.	156
10 - Act care dovedește aprobarea ocrotitorilor parohiei deficienților de auz și vorbire din Cluj-Napoca.	157
11 - Decizia de înființare a Parohiei Ortodoxe a Deficienților de Auz și Vorbire.....	158
„Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului”	158
12 - Articolul <i>Parohie pentru surdo-muți la Cluj-Napoca</i> , Ziarul Adevărul, 15 septembrie 2003, articol realizat de Călina Berceanu	159
13 - Articolul <i>Slujba tăcerii</i> , Ziarul Monitorul de Cluj, 15 septembrie 2003, articol realizat de Vasile Măgrădean	160
14 - Articolul <i>Despre crucea tăcerii</i> , Ziarul Renașterea, nr. 10/2003, articol realizat de Teodora Roșca	161

15 - Articolul <i>Crucea tăcerii</i> , Ziarul Clujeanului, 19 iulie 2004, articol realizat de Ilinca Pintilie.....	162
16 - Articolul <i>Un subsol cât o catedrală pentru surdo-muți</i> , Ziarul Infomația de Cluj, 24 martie 2008, articol realizat de Cătălina Gațe.....	163
17 - Articolul <i>Un subsol cât o catedrală pentru surdo-muți</i> , Ziarul Infomația de Cluj, 24 martie 2008, articol realizat de Cătălina Gațe.....	164
18 - Articolul <i>Biserica tăcerii</i> , Ziarul Agenda clujeană, martie 2008, articol realizat de Ilinca Pintilie, Publicat 2017-06-24, de Dorin Cociș, articol realizat de Ilinca Pintilie.....	166
20 - Pastorația persoanelor cu deficiențe de auz și vorbire, discutată în cadrul unui cerc preoțesc clujean, de pr. Robert Kovacs Sept. 24, 2019 Actualitatea Religioasă.....	168
22 - Binecuvântarea locului de slujire, 2004	171
23 - Primul pelerinaj cu deficienții de auz și vorbire din Cluj-Napoca la Mănăstirea Sihăstria, Sfat duhovnicesc cu părintele Ioanichie Bălan, 2003	171
24 - Imagini din pelerinaje: Mănăstirea ”Înălțarea Sfintei Cruci”-Oradea, Mănăstirea Tismana-județul Gorj, Mănăstirea ”Piatra Fântânele”-județul Bistrița Năsăud, 2004, 2005, 2006, 2010.....	172
25 - Sfânta Liturghie în mijlocul comunității persoanelor deficiente de auz și vorbire din Brașov, cu participarea comunităților din toată România, 2005.....	173
26 - Hramul comunității deficienților de auz și vorbire din București, 2005, Pelerinaj Târgul Jiu, 2014, Pelerinaj Cazanele Dunării, Mănăstirea „Tismana”, 2014.....	174
27 - Pelerinaje Mănăstirea „Crișan”, Mănăstirea „Râmeți”, Castelul Huniazilor, 2016, 2017	175
28 - Amenajarea locului de slujire, imagini din arhiva Parohia Ortodoxă a Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului”	176
29 - Sfinte slujbe săvârșite în comunitatea persoanelor cu deficiențe de auz și vorbire din Cluj-Napoca	191
30 - Sfinte slujbe săvârșite la Capela Liceului tehnologic pentru deficienți de auz Cluj-Napoca	197
31 - Impresii ale credincioșilor Parohiei Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului” Cluj-Napoca	199
Bibliografie	204
Ediții ale Sfintei Scripturi	204

Dicționare.....	204
Cărți de specialitate.....	205
Articole și studii.....	215
Dicționare de limbaj mimico-gestual.....	226
Lucrări de specialitate privind persoanele deficiente de auz și vorbire	227
Linkuri.....	230

Cuvinte cheie: filantropie, social, deficient, semn, comunitate

REZUMAT

Importanța lucrării, prin tema pe care o abordează și prin noutatea pe care o aduce, constă în faptul că evidențiază, în mod general, înființarea și modul de organizare al unei parohii ortodoxe pentru persoanele deficiente de auz și vorbire, evoluția limbajului mimico-gestual iar în particular, importanța introducerii acestui limbaj în slujirea sfintelor taine ale Bisericii Ortodoxe Române. Este de o importanță vitală pentru aceste persoane cu deficiențe înființarea parohiilor, slujirea în limbajul specific lor, pregătirea tinerilor teologi pentru a păstori aceste comunități ortodoxe.

Exemplificarea prin studiul făcut la Parohia Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif Episcopul Maramureșului” doresc să fie privită ca și o contribuție adusă dezvoltării acestei slujiri speciale, care la noi în țară este încă la începuturi, în fază de perfecționare a elaborării semnelor religioase unitare.

Motivele pentru care am dezvoltat această temă sunt multiple. În primul rând slujirea în cadrul comunităților persoanelor deficiente de auz și vorbire este o slujire puțin descrisă în scrierile de specialitate din România, lucrarea încearcă să fundamenteze direcțiile principale de organizare a acestor comunități ortodoxe, să arate misiunea importantă a preoților în cadrul acestor parohii.

Abordarea misiunii preoților la nivelul comunităților credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire, apariția și dezvoltarea acestor parohii, adoptarea limbajului mimico-gestual în slujire, este în plină dezvoltare în România, context în care lucrarea oferă o reflexie asupra acestei teme.

Lucrarea de față este unul din mijloacele prin intermediul cărora această pastorație să fie completă. Prezentarea etapelor de dezvoltare ale Parohiei Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului din Cluj-Napoca, ale activităților organizate, ale soluțiilor abordate în fața provocărilor întâmpinate de-a lungul anilor consider că este utilă spre dezvoltarea acestei slujiri speciale. Toată cercetarea teoretică și practică realizată de la înființarea parohiei și până în prezent sunt informații importante care vor ajuta noile comunități ortodoxe ale persoanelor deficiente de auz și implicit păstorii acestor comunități. Înțelegerea comuniunii care se formează în cadrul acestor parohii, a raționamentului specific persoanelor cu deficiențe precum și a modului aparte de a răspunde chemării lui Hristos după o lungă

perioadă în care aceste persoane au fost doar simpli spectatori ai Sfintelor Taine, sunt informații importante pentru teologia social-misionară.

Lucrarea de cercetare **Slujirea pastorală a credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire în cadrul misiunii Bisericii**, este structurată în trei capitole, cu subcapitolele aferente.

Primul capitol al lucrării, intitulat **Filantropia și slujirea socială a Bisericii**, prin cele trei subcapitole: *I.1. Filantropia Sfintei Treimi, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos a apostolilor și a creștinilor*, *I.2. Omul, ființă socială și I.3. Filantropia – datorie creștină, este începutul dezbaterii mele.*

Existența și acțiunea Sfintei Treimi este o comuniune veșnică și totală a iubirii, revelația dumnezeiască arătând această comuniune.

„Dumnezeu este iubire” (1 Ioan 4,8) și crearea lumii mărturisește că iubirea Preasfintei Treimi ce se revarsă este dăruită oamenilor creați după chipul Persoanelor trinitare.

Dragostea Lui pentru oameni l-a determinat să vină în lume, să arate oamenilor noua învățătură spre Împărăția cea de Sus, să ajute pe cei suferinzi și să răscumpere neamul omenesc prin viața Sa. El s-a „revelat smerit, umil, dar fără a renunța la atributele dumnezeiești”¹, vrând să exemplifice slujirea celui de aproape, smerenia și primirea tuturor (Ioan 13,2-20), aducând în fața ucenicilor ajutorarea celor săraci din bani adunați pentru trebuințele lor (Ioan 13,29; 12,5; Marcu 14,5).

Prin creație, omul este adus la existență ca o ființă „după chipul lui Dumnezeu” (*Facere* 1,23), chemat la semănarea cu El.

Omul a primit în momentul creației, adânc sădit în ființa lui, unul din aspectele chipului lui Dumnezeu, capacitatea de a iubi, „expresia cea mai deplină a chipului lui Dumnezeu și a menținerii acestui chip”². Iubirea este trăsătura care stă la baza ajutorului reciproc, astfel primii oameni au primit comuniunea în iubire, după modelul iubirii și comuniunii dintre Persoanele Sfintei Treimi.

Biserica trebuie să vadă starea morală, socială, culturală și materială a națiunii în care activează și, pe baza experienței biblice și patristice, a datelor sau observațiilor făcute în această direcție de societatea civilă sau de instituțiile statului, să evalueze cât de aproape sau de departe se află societatea respectivă de Dumnezeu și de valorile moral – religioase sau umane și să acționeze cu tact pastoral și responsabilitate pentru revigorarea sau dezvoltarea lor, în perspectivă soteriologică. Această acțiune reprezintă funcția misionară a Teologiei

¹ Sf. Ioan DAMASCHIN, *Dogmatica*, III,1, Editura Scripta, București,1993, p. 144.

² Pr. Ioan G. COMAN, *Frumusețile iubirii de oameni și spiritualitatea patristică*, Timișoara, 1988, p. 385.

Sociale, ființa și scopul ei. Biserica Ortodoxă a acționat de-a lungul istoriei (*Faptele Apostolilor.*, cap. 2 și 6) în această direcție încă de la întemeierea ei și continuă mai mult sau mai puțin până astăzi.

„Teologia Socială însumează toate sferele vieții în complexitatea lor. Întrucât încearcă să refacă unitatea dintre ele sau să lege punți între ele și să reducă distanțele dintre profan și sacru, între social și ecclesial, cu scop misionar eshatologic și soteriologic, este în egală măsură teologică și socială”.³

În consecință, filantropia este inerentă firii umane, este o realitate primară, atât sub forma interdependenței, cât și sub aceea a interparticipării. Creștinismul ține seama și de temeiurile firești ale filantropiei umane, dar le depășește, adăugând la acestea temeuri noi, care fac posibilă o solidaritate universală, efectivă și deplină. Aceste temeuri sunt: originea comună a tuturor oamenilor, paternitatea divină ce se întinde asupra tuturor, fraternitatea oamenilor prin același Creator și același Răscumpărător, menirea comună, chemarea tuturor la mântuire.

Mai presus de toate, creștinismul propovăduind iubirea de Dumnezeu și de semenii, ca poruncă și temelie a vieții creștine, propune liantul cel mai puternic al solidarității umane. Prin iubirea creștină, de la care nu este exclus nici un om, nici chiar dușmanul, filantropia se extinde asupra tuturor și pătrunde adânc în ființa oamenilor. Ea se exprimă printr-o slujire iubitoare manifestată față de toți.

Se poate spune că, din punct de vedere creștin, dependența noastră de Dumnezeu, starea noastră de creatură ne crează un fel de solidaritate mai întâi cu Dumnezeu, pe baza chipului lui Dumnezeu din noi și a asemănării cu El.

Această solidaritate se întărește și se desăvârșește în actul Răscumpărării, când ia numele de filiație față de Dumnezeu și fraternitate față de oameni. Modelul desăvârșit al solidarității îl aflăm în Sfânta Treime între persoanele Sfintei Treimi din sânul dumnezeirii.

Biserica Ortodoxă învață că nu ne putem mântui singuri, ci numai împreună cu alții, în Biserică, cu ajutorul altora și ajutând pe alții. Există deci o solidaritate între membrii Bisericii creștine. Biserica fiind concepută ca Trupul tainic al lui Hristos, la care credincioșii aparțin ca membre, organic legate unele de altele, soarta unuia afectează pe a tuturor.⁴

Există o diviziune a funcțiilor și o ierarhie, dar aceasta nu slăbește, ci întărește solidaritatea întregului. Așadar Biserica este considerată ca un organism viu, ca un singur

³ Mihai VALICĂ, Pavel CHIRILĂ, *Teologie socială*, Editura Christiana, București, 2007, p. 38.

⁴ *Teologia Dogmatică și Simbolică, manual pentru facultățile teologice*, vol. II, ediția a III-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.

trup, alcătuit din mădule (1 Corinteni 12,12) care sunt solidare între ele ca mădulele în trup (1 Corinteni 18-19).

Cel mai direct îndemn la filantropie este exprimat de Sfântul Apostol Pavel când zice: „Purtați-vă sarcinile unii altora, și veți împlini astfel legea lui Hristos” (Galateni, 6,2).

Grija pentru cei săraci sau problema asistenței sociale, cum am spune astăzi, a ocupat un rol important în viața creștină din toate timpurile. Ea este, prin sentimentul milei, expresia cea mai puternică a iubirii creștine, care apropie și leagă pe oameni unii de alții.

Acest subiect îl voi dezvolta în cadrul celui de-al doilea capitol al lucrării mele, **Filantropia – datorie creștină, cu subcapitolele:** II.1. *Valoarea și actualitatea operei sociale*, II.2. *Sfântul Vasile cel Mare - promotorul activității sociale din primele veacuri*.

Filantropia creștină este „o expresie concretă a iubirii de Dumnezeu și de aproapele: credința și slujirea trebuie văzute și exersate ca un întreg, nu separat. În acest sens, filantropia face parte din misiunea și slujirea Bisericii”.⁵

Filantropia este slujirea prin excelență. Ea ne apropie de Mântuitorul Hristos și de Sfânta Treime, dar în același timp ne apropie și de semenii noștri. Sfinții Părinți descriu foarte plastic și sugestiv această realitate: înfățișându-L pe Dumnezeu sub chipul unui cerc, iar pe oameni în chip de linii care tind și converg spre centrul acestui cerc. Pe măsură ce oamenii se apropie de Dumnezeu, ei se apropie și unul față de altul; distanțele dintre ei se reduc și dispar.

Mai mult decât toate religiile și concepțiile filosofice ale lumii vechi, creștinismul a ridicat pe om la o treaptă superioară de viață. El a arătat lumii virtuți și lecții morale, care nu au fost egalate și nici măcar concepute în afara lui. Și toate acestea, în numele iubirii, care este începutul și sfârșitul vieții creștine.

Veacul al IV-lea a fost numit, bună dreptate „Veacul de aur” al creștinismului. Ieșit biruitor din persecuțiile cezarilor romani, creștinismul va cunoaște o vreme de înflorire teologică, ilustrat fiind în acest timp de o serie de personalități care și-au adus aportul lor la rezolvarea multiplelor probleme care se puneau în fața Bisericii și care cereau o imediată rezolvare. Între aceste personalități se numără și Sfântul Vasile cel Mare.

Personalitatea complexă a sfântului Vasile cel Mare s-a evidențiat în marile frământări ale vremii, pe care le-a reflectat în operele sale cu întreaga lor problematică, dându-le rezolvarea în spiritul creștinismului autentic. Frământările adânci, cauzate de

⁵ Pr. Valer BEL, *Misiune, parohie, pastorație- coordonate pentru o strategie misionară*, Editura Renașterea, Cluj, 2002, p. 120-121.

probleme de ordin religios, moral, economic și social, au determinat luări de atitudini cu un deosebit simț realist din partea Sfântului Vasile cel Mare.

Trăsătura dominantă a caracterului Sfântului Vasile este o plenitudine armonioasă de daruri dintre cele mai diverse. El a unit într-un grad deosebit geniul Romei cu acela al Greciei, pentru care a fost numit „latinul printre greci”⁶.

Disponând de o profundă cultură filosofică și de o adâncă cunoaștere a Sfintei Scripturi, Sfântul Vasile este un om de doctrină: gândirea lui curată, precisă, conduce o întreagă generație; dar este și un om de acțiune, cu o pregnantă fermitate de caracter, care știe ce vrea. Este credincios, dar și filosof când trebuie să combată o eroare; orator care rămâne în legătură cu oamenii, știind să le vorbească și să-i conducă, fiind socotit unul dintre marii oratori ai Bisericii noastre.

Sfântul Vasile, antrenat în problematica frământărilor teologice din perioada de aur a perioadei patristice, oferă răspunsuri dintre cele mai autentice în soluționarea chestiunilor atât de discutate. El nu rămâne la contemplarea teoretică a unui Dumnezeu abstract, ci la baza concepției lui etico-socială stă credința într-un Dumnezeu concret, întrupat în Iisus Hristos, Care lucrează prin Duhul Sfânt în toată plenitudinea dumnezeirii asupra creației și în special asupra omului.

Filantropia (caritatea creștină) este expresia cea mai elocventă și concretă a iubirii de Dumnezeu și de aproapele.

Solidaritatea dintre creștini sporește prin intensificarea vieții lor duhovnicești, prin desăvârșirea și zidirea lor spirituală, prin participarea la viața liturgică a Bisericii și mai ales prin împărtășirea cu Sfintele Taine. O parohie, respectiv o Biserică, în care credincioșii simt mai degrabă diferențele dintre ei, decât ceea ce au comun și îi unește nu va reuși niciodată să facă o misiune deosebită. „Biserica trebuie să-și exercite funcția ei critică, specifică Evangheliei, pentru a demasca, combate și învinge nedreptatea care stă la baza sărăciei și totodată să-i ajute pe cei bogați să-și echilibreze existența și să se elibereze de pornirea egoistă și pătimasă a arghirofiliei. Biserica trebuie să promoveze solidaritatea și fraternitatea între mădularele ei și între toți oamenii”.⁷

⁶ DANIEL, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, *Cele trei legături spirituale moștenite de la Sfântul Vasile cel Mare*, Conferințelor pastoral-misionare semestriale care au avut loc ieri la Palatul Patriarhiei, 2009 - Anul comemorativ-omagial al Sfântului Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, și al celorlalți Sfinți Capadocieni.

⁷ Pr. Valer BEL, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2002, p. 119.

Evident, că pentru a-și putea îndeplini misiunea ei socială, Biserica trebuie să-i motiveze spiritual pe credincioșii ei. Prin orientarea liturgică și eclesiologică a parohiilor, prin realizarea comuniunii în slăvirea și slujirea lui Dumnezeu, se va amplifica și dezvolta sentimentul solidarității și fraternității între enoriași, respectiv între toți membri Bisericii, iar Biserica își va putea îndeplini cu ușurință și succes misiunea de sprijinire a celor lipsiți de sprijinul societății.

În capitolul al treilea al lucrării, **Slujirea pastorală a credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire, cu subcapitolele: III.1. „Deficient” și „Eficient”, III.2. Cultura deficienților de auz și vorbire, III.3. Limbajul mimico-gestual religios, III.4. Parohia Ortodoxă a Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropolii Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului”**, este prezentată necesitatea și îndeosebi dorința persoanelor deficiente de a ajunge la cuvântul lui Dumnezeu, de a înțelege cuvântul Evangheliei.

Apariția, sistematizarea și utilizarea unui limbaj mimico-gestual religios a fost una dintre marile provocări rezolvate cu succes de Biserică și de clericii specializați pentru a păstori aceste comunități cu cerințe speciale. În grija sa față de toți creștinii ei, Biserica s-a preocupat să ofere slujitori potriviți stării parohiei.

Slujirea pentru credincioșii cu deficiențe de auz și vorbire, în limbaj specific, mimico-gestual, își are începuturile în Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului prin părintele conferențiar universitar dr. Constantin Onu, în anul 1999.⁸

Dacă în primele două capitole se subliniază legătura dintre activitatea Mântuitorului Iisus Hristos și misiunea socială a Bisericii, arătând că teologia socială continuă în Biserică și este modelul activității misionare a Bisericii în misiunea sa de conducere a membrilor ei înspre scopul lor final și ultim, îndumnezeirea, acest ultim capitol este locul în care se realizează o expunere a modului în care au luat naștere parohiile pentru deficienți de auz și vorbire din România, necesitatea apariției unui mod de comunicare a cuvântului Evangheliei spre aceste persoane, întocmirea și sistematizarea unui model de semne religioase.⁹ Toate acestea sunt exemplificate în analiza demersului Parohiei Ortodoxe a Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropolii Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului”.

⁸ Pr. Constantin ONU, *Comunicare și slujire prin limbajul mimico-gestual*, Editura Universității din Pitești, 2003, p. 230.

⁹ Pr. Constantin ONU, *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române față de deficienții de auz și vedere*, Editura Universității din Pitești, 2007, p. 154.

Demersul lucrării include perioada celor doi ani de voluntariat care au precedat înființării comunității, identificarea, înștiințarea credincioșilor ortodocși asupra fondării unei parohii pentru deficienții de auz și vorbire din Cluj-Napoca, catehizarea lor și sistematizarea unui limbaj mimico-gestual religios. În finalul lucrării se prezintă activitatea social-misionară în cadrul parohiei de la înființare și până în prezent.

Abordarea misiunii preoților la nivelul comunităților credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire, apariția și dezvoltarea acestor parohii, adoptarea limbajului mimico-gestual în slujire, este în plină dezvoltare în România, context în care lucrarea „Slujirea pastorală a credincioșilor cu deficiențe de auz și vorbire în cadrul misiunii Bisericii” oferă o reflexie asupra unei teme puțin abordate. Așa cum am descris și în introducere, lucrarea încearcă să fundamenteze direcțiile principale de organizare a acestor comunități ortodoxe, să arate misiunea importantă a preoților în cadrul acestor parohii.

„Caracterul misionar al parohiei își are rădăcinile în propria sa natură. Deși, din punct de vedere administrativ și instituțional, ea este parte a Bisericii, din punct de vedere sacramental și spiritual, ea posedă plenitudinea darurilor Duhului Sfânt; parohia este cu adevărat prezența și epifania întregii Biserici, a plinătății credinței și a plenitudinii harului. Ca și Biserica în totalitatea ei, parohia este chemată să predice și să învețe Evanghelia mântuirii lui Hristos în lume și să fie martorul lui Hristos în condițiile specifice orânduite ei de Dumnezeu. În acest sens, întreaga viață a parohiei este misiune, căci ea există nu doar pentru edificarea religioasă a enoriașilor, ci mai presus de toate pentru mântuirea întregii lumi de sub puterea prințului veacului acestuia.”¹⁰

Deficiența îl așează pe om într-o stare neobișnuită, în care, relațiile cu cei apropiați sunt îngreunate prin izolarea acestuia. „Bolile fizice cum ar fi: febra (*Leviticul* 26,26; *Deuteronomul* 28,22; *Ioan* 4,52; *Matei* 8,14; *Marcu* 1,30; *Luca* 4,38), tumori (*Deuteronomul* 27,18; *2 Regi* 20,17; *Isaia* 38,21), ciuma (*Ieșirea* 9,3; *2 Regi* 24,13), surzenia (*Leviticul* 19,14; *Marcu* 7,32; 9,25) erau cel mai adesea considerate ca pedepse divine pentru păcatele omului.”¹¹ Omul trebuie să fie puternic în fața durerii și a fenomenului solitudinii pentru a birui aceste încercări. „Din perspectivă creștină toate suferințele pot fi acceptate cu gândul la

¹⁰ *Go Forth in Peace, Orthodox Perspective on Mission*, apud, Cristian Sonea, *Apostolat și responsabilitate, O viziune teologică asupra misiunii laicului*, presa universitară clujeană, 2015, p. 189.

¹¹ DANIEL, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Pătuleanu Constantin (coord.), *Asistența social-filantropică și medicală organizată de Biserica Ortodoxă Română în trecut și astăzi*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012- articol publicat de pr. Prof. Dr. Petre Semen, p. 43.

Dumnezeu și cu credința în Hristos care a acceptat să sufere pentru păcatele tuturor (cf. Isaia 53).”¹²

Comunicarea cu Dumnezeu precum și comunicarea cu semenii este primordial importantă în acceptarea greutăților și a deficienței. Căci comuniunea și relația cu ceilalți, țin de realitatea persoanei, ”chipul lui Dumnezeu treimic în firea umană”¹³. Limbajul mimico –gestual este limbajul comunităților persoanelor deficiente de auz și vorbire. Acest limbaj are un caracter național din punct de vedere legislativ, are statut de limba maternă a persoanelor deficiente de auz și vorbire și este folosit în interacțiunea socială. De-a lungul istoriei această metodă de comunicare, precum însăși integrarea persoanelor cu această dizabilitate au trecut de la respingere la acceptare și promovare.

„Vocația misionară a Bisericii, chemarea misionară a Bisericii vine din conștiința că toți oamenii trebuie mântuiți și că ea este singurul garant al mesajului mântuitor lăsat lumii de Hristos. Biserica nu este doar depozitarea credinței, ci și responsabilă de mântuirea oamenilor.”¹⁴

Accesul persoanelor cu deficiențe de auz și vorbire la slujbele religioase ale Bisericii Ortodoxe a fost una din preocupările constante ale clericilor. Urmare a acestei necesități spirituale, în lume au început să se înființeze comunități religioase ortodoxe, destinate acestora.

Membrii ortodocși ai comunităților deficienților de auz și vorbire din România participau la slujbele creștine, dar erau simpli spectatori, pentru ei mesajul Domnului propovăduit prin vorbe era neînțeles din cauza deficienței lor. Pentru Biserica Ortodoxă Română, a permite acestei categorii de credincioși, care pe teritoriul țării noastre are un număr însemnat de persoane, să înțeleagă slujbele religioase, mesajul catehezelor, etc., a constituit una dintre preocupări.

Începând cu anul 1999, Biserica Ortodoxă Română a implementat folosirea limbajului mimico-gestual în oficierea slujbelor religioase și a acreditat o specializare teologică în cadrul Facultății de Teologie „Sfânta Muceniță Filoftea” din Pitești, specializare care permite tinerilor teologi să devină preoți ai comunităților persoanelor deficiente de auz și vorbire din

¹² *Ibidem*, p. 45.

¹³ ✙ HRISTODULOS, Arhiepiscop l Atenei și Primat al Greciei, *Misiunea socială a Bisericii*, traducere din limba greacă de Arhim. Mihail Filimon, Pr. Petru Sidoreac și Protos.Dosoftei Șcheul, Editura Trinitas, Iași, 2000, p. 113.

¹⁴ Pr. Mihai HIMCINSCHI, *Tinerii și misiunea Bisericii astăzi*, în *Teologia în Universitate*, 25 de ani de asumare a tradiției, de formare teologică și cercetare științifică, Arad, 30 oct.-2 nov. 2016, coordonator pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel Ioja, pr. Lect. Univ. Dr. Filip Albu, arhid. Asist. Univ. Drd. Tiberiu Ardelean, Editura Astra Museum, Arad, 2016, p. 257.

România. Acesta este începutul catehizării persoanelor surde, deoarece limbajul semnelor le permite înțelegerea deplină a cuvântului lui Dumnezeu, ei fiind acum integrați pe deplin în comunitatea creștin ortodoxă. Prin intermediul semnelor, preotul poate transmite exact mesajul liturgic, iar credincioșii îl înțeleg semn cu semn.

Comunitatea creștin-ortodoxă din Cluj-Napoca s-a înființat în 1 iulie 2003, din încredințarea Înalț Prea Sfințitului Părinte Arhiepiscop Bartolomeu și cuprinde toți membrii de credință ortodoxă ai comunității deficienților de auz și vorbire de pe raza municipiului Cluj-Napoca. Până în prezent, există mai multe localități în care s-au înființat parohii ortodoxe pentru deficienți de auz: Pitești, Oradea, București, Timișoara, Iași, Focșani, Teleorman, Bacău, Bistrița, Alba Iulia, Râmnicu-Vâlcea, Sighișoara, etc.

În cazul persoanelor cu deficiențe de auz și vorbire, pentru a fi înțeles cuvântul trebuie transformat în semn. Limbajul utilizat de credincioșii deficienți de auz și vorbire pentru transmiterea mesajelor este limbajul mimico-gestual. Integrarea persoanelor deficiente de auz în sânul Bisericii Ortodoxe a necesitat elaborarea unui vocabular de semne religioase prin intermediul cărora credincioșii să poată înțelege Sfintele Taine.

Parohiile, nou înființate din punct de vedere administrativ, funcționează asemeni parohiilor normale, singura diferență fiind organizarea spațiului de slujire, astfel încât credincioșii să vadă semnele pe întreg parcursul desfășurării Sfintelor Taine.

Acceptarea limbajului mimico-gestual ca limbă maternă a persoanelor deficiente de auz și vorbire, acceptarea acestuia în săvârșirea tainelor religioase și mai ales pregătirea teologică a preoților acestor comunități în slujirea prin limbaj mimico-gestual a permis credincioșilor surzi accesul la cuvântul lui Dumnezeu, accesul la Sfintele Taine. Credincioșii deficienți care până nu demult doar asistau la slujbele religioase, prin implementarea limbajului mimico-gestual religios și a înființării comunităților religioase speciale, au acum capacitatea să participe activ la ele.

Parohia Deficienților de Auz și Vorbire „Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei și Iosif, Episcopul Maramureșului” este locul în care credincioșii ortodocși surzi din Cluj-Napoca primesc cuvântul lui Dumnezeu, transmis de la altar prin intermediul limbajului mimico-gestual. Este o comunitate cu o vechime de 18 ani, asemeni multor altor comunități similare din țară. Credincioșii sunt persoane născute cu această deficiență sau dobândită în urma unor afecțiuni. Sfintele Taine sunt săvârșite atât în limbaj mimico-gestual cât și prin vorbire.

Scopul principal al folosirii acestui limbaj este înțelegerea deplină de către credincioși a cuvântului, deoarece „menirea fundamentală a cuvântului divin este să zidească persoana

umană în împlinirea binelui, a adevărului și a dreptății.”¹⁵ „În Biserică, cuvântul se hrănește prin rugăciune, prin citirea și ascultarea Sfintei Scripturi și se întărește prin Sfintele Taine, prin harul divin. În biserică omul învață să asculte cuvinte despre Cuvânt”¹⁶, iar limbajul mimico- gestual permite credincioșilor deficienți de auz să înțeleagă acest Cuvânt, să se înduhovnicească și să urmeze împreună calea mântuirii, prin Sfintele Taine.¹⁷

Credincioșii deficienți de auz trebuie să își poarte crucea, să și-o asume. Domnul nostru Iisus Hristos a dorit ca toți oamenii, indiferent de starea lor să ajungă la cuvântul lui Dumnezeu. „Chemând mulțimile, Iisus arată că, pentru a-L urma, acestea trebuie să îndeplinească aceleași condiții pentru toți credincioșii, nu doar pentru ucenici, [...]. A fost intenția Domnului ca toți cei care îl vor urma să nu fie doar niște observatori detașați ai lucrării Sale, ci oameni care cresc în credință și înțelegere prin participarea la misiunea și patimile Sale.”¹⁸

Aceasta este misiunea tuturor preoților slujitori ai comunităților persoanelor deficiente de auz și vorbire, de a aduce spre înțelegere credincioșilor cuvântul lui Dumnezeu, adoptând un limbaj specific și o metodă de organizare proprie.

Parohiile ortodoxe pentru persoanele deficiente de auz și vorbire au fost înființate pentru a sluji acestor credincioși, preotul fiind liantul dintre ei și Dumnezeu, limbajul mimico-gestual fiind metoda de înțelegere a mesajelor Sfintelor Taine. Un pas important făcut de Biserica Ortodoxă Română, un pas important spre mântuirea acestor credincioși.

Reperere bibliografice, utilizate în elaborarea lucrării de față, m-au ajutat să cercetez un subiect specific modului de slujire în strânsă relație cu teme abordate în literatura teologică națională și internațională.

¹⁵ Pr. Miron ERDEI, *Cuvântul în etică și etica la etnii*, articol apărut în lucrarea *Ethos și Etnos, Aspecte teologice și sociale ale mărturiei creștine*, Acta Conferinței internaționale „Etică – Etnie - Confesiune”, Cluj-Napoca, 3-6 decembrie 2007, coordonator ILOAIE Ștefan, Presa Universitară Clujeană, p. 221.

¹⁶ Pr. Miron ERDEI, *Cuvântul în etică și etica la etnii*, articol apărut în lucrarea *Ethos și Etnos, Aspecte teologice și sociale ale mărturiei creștine*, Acta Conferinței internaționale „Etică – Etnie - Confesiune”, Cluj-Napoca, 3-6 decembrie 2007, coordonator ILOAIE Ștefan, Presa Universitară Clujeană, p. 224

¹⁷ Pr. Constantin ONU, *Simbolistica semnelor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2009, p. 76.

¹⁸ Cristian SONEA, *Apostolat și responsabilitate, O viziune teologică asupra misiunii laicului*, Editura Presa universitară clujeană, 2015, pag. 62